

Netanjahoe's formatie loopt stuk op eisenpakket Lieberman

Israel gaat opnieuw naar de stembus

Netanjahoe's angst is waarheid geworden. Woensdag 29 mei besloot de dertig dagen oude Knesset zichzelf te ontbinden. De meeste besprekingen waren achter de rug en ook de verdeling van de ministersposten leek geen groot obstakel te zijn. Nee, het grootste probleem was Avigdor Lieberman, de leider van de partij Jisrael Beiteinot. In het vorige kabinet nam hij ontslag als minister van Defensie, omdat hij niet kon verkroppen dat een zoveelste treffen rond de Gazastrook in een compromis eindigde.

Maarten Jan Hijmans / juni 2019

Gaza is nu opnieuw één van de problemen. Lieberman, die overigens wel op de nominatie voor de post van Defensie stond, eiste dat er in het regeerakkoord werd vastgelegd dat er voor eens en voor altijd wordt afgerekend met Gaza. Hij zwakte dat wat sussend af door te zeggen dat dit niet hoeft te betekenen dat grondtroepen de Gazastrook weer binnen moeten vallen, maar hij wil wel pertinent dat wordt afgesproken dat die afrekening er komt. Toegeven aan Gaza vindt hij 'buigen voor chantage' en dat gedoe met die raketten van daar moet maar eens zijn afgelopen, vindt hij. Het was niet Liebermans enige harde eis. Hij heeft er daarnaast nog vier. Hij wil ook dat de wet op de dienstplicht voor ultra-orthodoxen, die al in tweede en derde lezing was gepasseerd, nu eindelijk eens ongewijzigd wordt aangenomen. Het is een eis die voor de religieuze partijen Sjas en HaBait HaJehudi waarschijnlijk niet onoverkomelijk is, maar voor de United Tora Judaism-coalitie is het dat wel degelijk. En zonder die partijtjes heeft Netanjahoe geen meerderheid.

Andere eisen van Lieberman zijn dat de rabbijnen hun gewoonte opgeven om doormiddel van een DNA-test te bepalen of iemand wel joods is, dat er een betere pensioenregeling moet komen en dat zijn partij het voorzitterschap krijgt van de Knesset-commissie van Binnenlandse Zaken. De eerste twee eisen zijn gecompliceerd. De laatste drie leverden waarschijnlijk geen al te grote problemen op. We weten niet wat Netanjahoe's antwoord op die eerste twee eisen is. Maar hij moest het probleem oplossen, want zonder de vijf zetels van Jisrael Beiteinot had hij de steun van 60 leden van de Knesset en dat is precies de helft en dus te weinig. Zijn formatie was echt in gevaar. Likoed-mensen hebben geprobeerd nieuwe parlementsleden van de Blauw-Wit coalitie van Benny Gantz om te kopen met de belofte van een ministerspost. Deze poging om Lieberman een beetje te neutraliseren is echter niet gelukt. De krant Haaretz schreef al voorzichtig over 'nieuwe verkiezingen'. Hoe het afloopt weten we binnenkort.

Hooggerechtshof

Intussen was Netanjahoe er wel degelijk veel aan gelegen om deze kabinets-formatie te laten slagen. Hij wilde aan de slag met de 'deal of the century' van Trump, die in juni, na het joodse feest Shavoeot (Wekenfeest) bekend wordt gemaakt. Naar het er nu uitziet wordt het een plan waarbij Israel de nederzettingen cadeau krijgt en de Palestijnen worden afgekocht met veel geld van de (Arabische) Golfstaten. Netanjahoe heeft daar uiteraard wel oren naar, het is zijn triomf, zijn verdienste eigenlijk. Daarnaast hangt hem een in-staat-van-beschuldiging-stelling boven het hoofd voor drie zaken aangaande corruptie, fraude en misbruik van vertrouwen. Hij moet die dreiging afwenden en daarvoor zijn tijdens de coalitie-besprekingen de nodige voorbereidingen getroffen. In de eerste plaats zou er een wetsvoorstel komen om de 'onschendbaarheid' voor leden van de regering en de Knesset weer in te stellen. Die wet was in 2005 veranderd, maar wordt onder een nieuwe regering-Netanjahoe weer teruggedraaid. En als dat is gebeurd moet procureur-generaal Mandelblit de Knesset komen uitleggen waarom Netanjahoe in staat van beschuldiging moet worden gesteld. Waarop Mandelblitsvoorstel vervolgens zal worden weggestemd. Alleen, daarmee is Netanjahoe er nog niet. Het Hooggerechtshof zou namelijk, als de zaak daar aanhangig wordt gemaakt, nog roet in het eten kunnen gooien. Vandaar dat, in samenwerking met Bezalel Smotrich, de leider van de Unie van Rechtse Partijen en de gedoodverfde nieuwe minister van Justitie, een voorstel in de maak is om de macht van het Hooggerechtshof nu definitief te beperken. Sinds 1992, het jaar waarin Israel zijn 'Basiswetten' aannam die met name ook de burgerlijke vrijheden en de vrijheden van minderheden

afbakenden, heeft het Hof, zeker in de tijd van van opperrechter Aharon Barak (1995-2006) een periode van activisme gekend. Dat wil zeggen dat het toen soms opkwam voor minderheden.

Onder de nieuwe wet wordt dat verleden tijd. Wetten die door het Hof als strijdig met de Basiswetten worden afgekeurd, kunnen daarna opnieuw worden ingediend. En als het Hof 'administratieve' beslissingen van overheidsorganen afkeurt, kunnen die organen desgewenst onder de nieuwe wet gewoon negeren. Volgens Netanjahoe kunnen dan wetten betreffende het verbannen van familieleden van terroristen, de doodstraf of het en masse over de grens zetten van 60.000 zwarte Afrikaanse vluchtelingen dan niet langer nietig worden verklaard, zoals hij schreef op Facebook. In werkelijkheid heeft het Hof alleen een stokje gestoken voor de uitzetting van de vluchtelingen, maar Netanjahoe's intenties zijn duidelijk. Of zoals Smotrich zei: 'Ik wist niet dat [rechter] Barak de democratie uit heeft gevonden... hij heeft haar gestolen. Wij geven haar terug aan het volk. Dat is alles.'

Trias politica

Dat is natuurlijk helemaal niet alles. De nieuwe plannen behelzen niets minder dan het afschaffen van de trias politica, het grondprincipe van elke democratie, waarbij er een evenwicht bestaat tussen regering, parlement en een onafhankelijke rechterlijke macht. De plannen van Netanjahoe -Smotrich kwamen erop neer dat daar korte metten mee worden gemaakt en dat betekent het einde van Israels democratie. Die – om de woorden van de mensenrechtenadvocaat Michael Sfard aan te halen – natuurlijk al niet bestond voor de onder de bezetting levende Palestijnen, maar voor de

voor de inwoners van Israel zelf nog wel. Er was veel aan te merken op het functioneren van het Hooggerechtshof, nog steeds volgens Sfard. Het Hof had wat betreft de nederzettingen, de landdiefstal, het deporteren van Palestijnse activisten en leiders, de afbraak van honderden huizen van families van 'terroristen', tot aan moorden, administratieve detenties, uitgaansverboden, blokkades en zelfs het schieten op demonstranten aan de grens met Gaza, tenslotte altijd de regering haar zin gegeven. Maar dat neemt niet weg dat iedere Israeli volgens Sfard de plicht heeft om de straat op te gaan en zich te verweren tegen het afschaffen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Want de rechterlijke macht is het enige dat Israel onderscheidt van 'autoritair geregeerde landen als Polen, Hongarije, India en natuurlijk Rusland of Turkije.'

Gaza

En dan is er nog altijd Gaza. De laatste ronde schermutselingen begon met een beschieting van twee Israelische militairen aan de grens, waarop Israel twee Hamas-strijders doodde door een uitkijkpost te bombarderen en ook twee demonstranten doodschoot aan de grens. Daarop volgden raketten uit Gaza en daarop weer Israelische bombardementen. Het eindigde abrupt met een door Egypte bewerkstelligd staakt-het-vuren, waarvan tot op dit moment onduidelijk is gebleven of Israel ermee akkoord ging uit angst dat het Eurovisie Songfestival in gevaar kwam, of dat het dreigement van de Islamitische Jihad dat ze raketten op Tel Aviv zouden afvuren de doorslag gaf. U mag kiezen. Maar intussen blijft de situatie zoals zij was. Lieberman heeft wat dat betreft wel een punt. Alleen liggen de zaken

misschien toch een beetje anders dan hij het voorstelt. Vanaf de 'oorlog' van 2014 namelijk waren er al afspraken dat de visserijzone van Gaza zou worden uitgebreid, dat de 300 meter brede zone langs de grens die Israel als 'veiligheidszone' claimt zou worden ingekrompen, zodat boeren daar weer aan het werk zouden kunnen, dat meer bouwen en andere materialen Gaza binnen zouden mogen, dat de blokkade zou worden verlicht en dat gewerkt zou worden aan herstel van de elektriciteits-voorziening om maar een paar dingen te noemen. Die afspraken zijn ook nu, voor de zoveelste keer met het staakt-het-vuren bevestigd. Dat zegt althans Hamas, en dat klinkt logisch want waarom zou Hamas anders met vuren zijn gestopt. Israel daarentegen heeft zich, ook nu weer zoals elke keer, op de vlakte gehouden. Het heeft de afspraken ook nooit uitgevoerd. Met als gevolg dat de spanning iedere keer opnieuw oploopt. De toestand in Gaza is nu eenmaal onhoudbaar en dat is hij al heel lang. Er werd onlangs in Gaza zelfs tegen Hamas gedemonstreerd, een zeldzaamheid. De staat Qatar is ditmaal bijgesprongen met een gift van bijna een half miljard dollar, waarvan een deel voor Gaza, en dat geeft wat ontspanning. Maar dat is uiteraard tijdelijk. Als Israel de blokkade niet verlicht, is op niet al te lange termijn een nieuwe uitbarsting onvermijdelijk. En dan komt binnenkort nog dat plan van Trump. Het blijven spannende tijden.

Nieuwe verkiezingen

Er kwam dus geen kabinet. Om te verhinderen dat de formatieopdracht, als Netanjahoe de deadline niet zou halen, naar een ander zou gaan, ging de Likoed-partij er uiteindelijk, woensdagavond samen met zijn bondgenoten en een deel van de Palestijnse partijen, ertoe over de Knesset te ontbinden. Kort voor twaalf uur middernacht, Netanjahoe's deadline, was dat een feit. Israel gaat op 17 september opnieuw naar de stembus. Veel dingen die op papier al waren geregeld staan daarmee weer op losse schroeven. Het is de vraag of het Hooggerechtshof werkelijk van zijn macht zal worden beroofd. Daar

werd enkele dagen geleden ineens een massale demonstratie tegen gehouden. Zelfs is het helemaal niet zo zeker dat Netanjahoe bij de nieuwe verkiezingen weer als winnaar uit de bus komt. Zijn prestige heeft door dit avontuur een geduchte deuk opgelopen. Zelf geeft hij de volledige schuld aan Lieberman, die hij woensdagavond nijdig verweet te hebben verhinderd een rechts kabinet tot stand te laten komen. 'Hij zal dus wel links zijn', sneerde Netanjahoe. Links zijn is in de ogen van veel Israeli's iets heel ergs.

Wie intussen ook beter even kunnen wachten zijn de afgezanten van president Trump, Jared Kushner en Jason Greenblat, die 'ausgerechnet' deze woensdag uitkozen als de dag waarop ze neerstreken in Jeruzalem. Dat was in het kader van een rondreis langs diverse landen in het Midden-Oosten om hun vredesplan, dat beter bekend staat als 'de deal van de eeuw', nog wat beter aan de man te brengen. Dat plan zal nu ook wel even weer de ijskast in moeten. Wel worden intussen voorbereidingen getroffen voor een bijeenkomst in juli in Bahrein, waar met deelname van vooral, zoniet uitsluitend, de rijke Golflanden Saudi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein en ook Qatar, een soort uitverkoop van Palestina zal worden gehouden: economische lokkertjes in plaats van een politieke oplossing. De Palestijnen zelf hebben al laten weten dat ze er niet bij zullen zijn.

Ga naar sivmo.nl